

Regionalne
Obserwatorium
Procesu Transformacji

Główny Instytut Górnictwa
Zadanie badawcze nr 1
Moduł diagnostyczno-prognostyczny

Cel badań

- Poznanie opinii respondentów na temat różnych aspektów procesu transformacji,
- Dostarczenie wiedzy i wsparcie kompetencji uczestników procesu transformacji.

Wiedza, w postaci przygotowanych raportów i analiz pozwoli na lepsze zrozumienie różnorodnych procesów związanych z transformacją i przygotowaniem do zmian transformacyjnych.

Obszary badawcze realizowane przez GIIG

1. Przewidywanie przyszłych umiejętności a wewnętrzny potencjał przedsiębiorców;
2. Wpływ zamknięcia zakładów górniczych na lokalne otoczenie m.in. przedsiębiorców, rynek pracy;
3. Włączanie interesariuszy w dialog społeczny w procesie zamykania zakładu górniczego w celu zmniejszenia możliwości występowania konfliktów społecznych;
4. Przewidywanie i łagodzenie możliwości wystąpienia negatywnych skutków społecznych związanych z procesem zamykania kopalń i ochrony pracowników przed zwolnieniem.

Kluczowe pytania badawcze

1. Na jakie umiejętności będzie występować zapotrzebowanie na rynku pracy w perspektywie wewnętrznych potencjałów regionalnych przedsiębiorców?
2. Jak będzie kształtował się wpływ zamknięcia zakładów górniczych na lokalne otoczenie m.in. przedsiębiorców, rynek pracy?
3. Jak powinno przebiegać włączanie interesariuszy w dialog społeczny w procesie zamykania zakładu górniczego w celu zmniejszenia możliwości występowania konfliktów społecznych?
4. Jak przewidywać i jakim metodami można łagodzić możliwości wystąpienia negatywnych skutków społecznych związanych z procesem zamykania kopalń i ochrony pracowników przed zwolnieniem?

Realizacja badań ilościowych

Ankieta CAWI/CATI

142 respondentów: przedsiębiorców branży poza- i okołogórnictwa

75,3 % - mikro i małe przedsiębiorstwa

23,9 % - średnia lub duża firma

51,4% - firmy, które rozpoczęły działalność od 2001 roku

31% - założenie lata 1990-2000

74% - sektor prywatny

10,5 % - sektor mieszany z przewagą prywatnego

Reszta - publiczny lub mieszany z przewagą publicznego

19,7% - handel i usługi

16,2 % - pozostała działalność usługowa, komunalna, socjalna i indywidualna

11,9% - edukacja

11,2 % - przemysł

10,5 % - ochrona zdrowia i opieka socjalna

7,7% - budownictwo

Realizacja badań jakościowych

Badania FGI

173 respondentów FGI

1. podregion katowicki, 30. 09.2022
2. podregion sosnowiecki, 27.09.2022
3. podregion rybnicki, 07.10.2022
4. podregion bielski, 17.10.2022
5. podregion bytomski, 21.10.2022
6. podregion tyski, 08.11.2022
7. podregion gliwicki, 09.11.2022
8. podregion częstochowski, 29.11.2022

Badania IDI - 13 wywiadów pogłębionych (IDI)

przedstawiciele: ngo, organizacji gospodarczo-szkoleniowa, przedsiębiorstwa z branży górniczej, okołogórniczej, organizacji z otoczenia biznesu, instytucji non-profit, organizacji społecznej, jednostek samorządu terytorialnego (duża, mała, średnia)

Wyniki badań ankietowych

Sprawiedliwa Transformacja to

dialog i współpraca ze wszystkimi środowiskami lokalnymi i regionalnymi- 40,8%

dekarbonizacja i przechodzenie na gospodarkę neutralną dla klimatu - 22,5%

zapewnienie wsparcia dla firm we wszystkich branżach współpracujących z górnictwem - 9,1%

Zamknięcie zakładów górniczych wpłynie na spowolnienie gospodarcze na rynku, na którym działa ich przedsiębiorstwo - 48,5%

Oczekiwania pracodawców

umiejętności pracownika – 83, 1 %

odpowiednia wiedza - 80,2 %

umiejętności społeczne - 77,4 %

- chęć nauki i otwartość na nowe rozwiązania
- bardzo dobra organizacja czasu
- samodzielność
- umiejętność pracy w zespole i komunikatywność
- łatwość w nawiązywaniu relacji z klientami
- orientacja na realizację celów
- kreatywność

Wyniki badań ankietowych

Skutki zamykania zakładów górniczych:

1. wzrost liczby bezrobotnych
2. spadek liczby miejsc pracy
3. wzrost przestępczości
4. wzrost ubóstwa

Instrumenty łagodzące negatywne skutki zamykania zakładów górniczych:

- Szkolenia rekwalifikujące – 55,6 proc.
- Relokacja do innych zakładów górniczych – 47,1 proc.
- Jednorazowa odprawa pieniężna – 32,3 proc.
- Preferencyjne pożyczki – 32,3 proc.
- Dopuszczenie stanowiska pracy – 31,6 proc.
- Studia podyplomowe – 30,2 proc.
- Urlopy górnicze – 17,6 proc.
- Zasiłek socjalny – 17,6 proc.

Wyniki badań ankietowych

Większość badanych nie wie czy w regionie prowadzony jest dialog społeczny z różnymi interesariuszami transformacji społeczno-gospodarczej - 50,7%

Włączanie interesariuszy w dialog społeczny na temat sprawiedliwej transformacji:

Konsultacje społeczne, wspólne projekty oraz tworzenie partnerstw w celu współpracy (odpowiednio: 57; 52,1 i 51,4 %).

Mniejsze znaczenie – negocjacje ze związkami zawodowymi (38 proc.) oraz opiniowanie dokumentów polityki rozwoju regionalnego (29,5 proc.)

Skuteczne instrumenty:

spotkania informacyjne dla społeczności lokalnych (49,3%)

spotkania informacyjne dla pracowników (44,3 %)

tworzenie partnerstw w celu realizacji wspólnego projektu (43,6 %.)

negocjacje związków zawodowych z pracodawcą (42,9%.)

lokalne strategie rozwoju (40,8%).

Najmniej skuteczne: kontrakt branżowy (19%), udział w instytucjach DS na poziomie regionalnym (11,9%).

Wyniki badań jakościowych (FGI+IDI)

- słabość strategii kształcenia,
- pracodawcy nie poszukują konkretnych zawodów, skupiają się na kompetencjach i umiejętnościach
- występuje potrzeba wzmocnienia koordynacji działań związanych z potrzebami kompetencyjnymi przedsiębiorców
- istnieje potrzeba stworzenia bilansu kompetencyjnego - brak dedykowanych baz usług rozwojowych
- możliwe jest wystąpienie luki kadrowej, która w wyniku zaniku kształcenia zawodowego może się powiększać, szczególnie w przestrzeni kompetencji deficytowych
- słaba aktywność przedsiębiorców w tworzeniu informacji o potrzebach kadrowych, kompetencyjnych, o inwestycjach i planach rozwoju
- występuje potrzeba opracowywania programów płynnego przechodzenia do nowych miejsc pracy, które powinny być wdrażane w okresie trwania zatrudnienia osób potencjalnie mogących utracić pracę
- instrumentem istotnie gwarantującym trwałość miejsc pracy jest dofinansowanie utworzenia stanowiska pracy

Wyniki badań jakościowych (FGI+IDI)

- zamknięcie zakładów górniczych może istotnie wpływać na wzrost wykluczenia społecznego i związanych z tym patologiami
- główne zagrożenia to bezrobocie i migracja, szczególnie ludzi w wieku młodości demograficznej.
- istnieje potrzeba wsparcia otoczenia górnictwa, które stanie się przestrzenią niezbędnej interwencji.
- przedsiębiorstwa otoczenia górniczego powinny dokonywać przebranżowienia
- istnieje potrzeba koordynacji działań związanych z poszukiwaniem nowych innowacyjnych inwestycji, które wprowadzą na obszary transformowane nowe technologie
- proces zamykania kopalń prowadzi do przestrzennego zróżnicowania jego skutków na poziomie gmin i powiatów
- istnieje potrzeba dywersyfikacji metody dystrybucji środków przeznaczanych na minimalizowanie skutków zamykania kopalń – środki powinny trafiać nie tylko bezpośrednio do gmin i powiatów górniczych lecz również do gmin sąsiadującymi

Wyniki badań jakościowych (FGI+IDI)

- stopień przygotowania przedsiębiorstw okołogórnich z perspektywy finansowej na zamykanie zakładów górniczych jest niski
- warunki pracy, a wśród nich wynagrodzenie, stanowią ważny element zatrudnienia
- ważnym czynnikiem realizacji procesu transformacji jest zagospodarowanie pracowników z zamykanych zakładów górniczych i okołogórnich
- osoby borykające się z utratą pracy lub znajdujące się w obliczu zmiany sytuacji potrzebują kompleksowego wsparcia w oparciu o podnoszenie kwalifikacji i przekwalifikowywanie się
- istotnym instrumentem łagodzącym skutki społeczne zamykania zakładów górniczych są duże inwestycje, które w przyszłości będą generować miejsca pracy
- pomocnym instrumentem łagodzenia skutków społecznych zamykania zakładów górniczych będzie monitoring rynku pracy
- pomocne w re kwalifikacji mogą okazać się programy outplacementowe dla pracowników którzy jeszcze pracują
- Silver economy stanowić będzie silny impuls do rozwoju w transformacji.

Wyniki badań jakościowych (FGI+IDI)

- świadomość społeczna nt. transformacji jest na niskim poziomie
- postrzeganie społeczne transformacji zmienia się wraz z pokoleniami; język komunikowania powinien być zróżnicowany
- brak dialogu na poziomie ogólnokrajowym
- dialog nie jest systematyczny i ogranicza się do wymiany informacji i konsultowania założeń czy opracowywanych dokumentów
- DS powinien przygotować ludzi na zmiany. Jak? Podnoszenie świadomości, upowszechnienie wiedzy poprzez wymianę dobrych praktyk, poszukiwanie dialogu i współpracy na poziomie lokalnym.
- niezwykle istotne dla przyszłości społeczności lokalnych w gminach górniczych są regularne spotkania interdyscyplinarne
- istnieje potrzeba większego zaangażowania w dialog przedsiębiorców
- konieczne jest rozwijanie różnych form wsparcia dialogu na poziomie lokalnym. Jak? Stała współpraca w grupach interdyscyplinarnych, wsparcie już istniejących struktur współpracy i wymiany wiedzy, szczególnie na terenach małych gmin miejskich czy wiejskich, takich jak rady sołtysów, koła gospodyń wiejskich itp., wsparcie ruchów oddolnych, dobre praktyki i wymiana wiedzy, wizyty studyjne.

Regionalne
Obserwatorium
Procesu Transformacji

Dziękuję za uwagę!

Sylwia Jarosławska-Sobór

Rzeczpospolita
Polska

Województwo
Śląskie

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

